

การศึกษาภาวะความยากจนและปัจจัยที่มีผลต่อความยากจนในประเทศไทย The Study of Poverty and Factor Affecting Poverty in Thailand

สุพิชชา โชติกำจร (Supitcha Chotikhamjorn)¹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) ศึกษาสถานการณ์ความยากจนในประเทศไทย และ 2) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความยากจนในประเทศไทย โดยวิธีดำเนินการวิจัยจะเป็นแบบเชิงปริมาณ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษามาจากการรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิจากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนไทย (Socio-Economic Survey: SES) ในช่วงปี พ.ศ.2549-2562 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ และสำนักงานเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และใช้แบบจำลองถดถอยเชิงเส้นในการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการวิจัย พบว่า 1) สถานการณ์ความยากจน ในประเทศไทย จำนวนคนจนและสัดส่วนคนจนในประเทศไทย ในช่วงปี พ.ศ.2541-2562 มีแนวโน้มลดลง แต่อย่างไรก็ตาม ยังมีประชากรบางกลุ่มที่ยังคงต้องเผชิญกับปัญหาความยากจนเรื้อรัง โดยเฉพาะคนจนที่อาศัยอยู่ในเขตจังหวัดแม่ฮ่องสอน ปัตตานี นราธิวาส กาฬสินธุ์ และตาก ซึ่งเป็นจังหวัดที่มีสัดส่วนคนจนสูงที่สุดต่อเนื่องกันหลายปี และมีปัญหาความยากจนที่รุนแรง 2) ปัจจัยที่มีผลต่อความยากจนในประเทศไทย พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความยากจนที่ระดับนัยสำคัญ 0.10 แสดงว่า หากรายได้เฉลี่ยต่อหัวของประชากรเพิ่มขึ้น และจำนวนผู้สำเร็จการศึกษาขั้นพื้นฐานในประเทศเพิ่มขึ้น ก็จะช่วยทำให้สัดส่วนคนจนในประเทศลดลง ดังนั้น ภาครัฐควรส่งเสริมให้ประชาชนเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ และส่งเสริมการประกอบอาชีพให้แก่ประชาชนที่ยากจน เพื่อให้มีรายได้ที่เพียงพอ และหลุดพ้นจากความยากจน

คำสำคัญ : ความยากจน, สัดส่วนคนจน, ปัจจัยที่มีผลต่อความยากจน

Abstract

The purposes of this research were to study 1) the situation of poverty in THAILAND, and 2) the factors affecting poverty in THAILAND. The methodology focused on quantitative research. The study sample was secondary data from THAILAND household socio-economic survey (SES) 2006-2019 in the National Statistical Office and Office of The National Economic and Social Development Council. This research applied the linear regression model to analyze data. The findings showed that the number of poor and the proportion of poor people in THAILAND tends to decrease. However, there were still some people with chronic poverty, especially the poor who lived in Mae Hong Son, Pattani, Narathiwat, Kalasin, and Tak provinces with the highest proportion of poor people for many consecutive years and there is a serious problem of poverty. In addition, factors affecting poverty in THAILAND depend on the increasing per capita income and education with statistical significance at the 0.10 level. Therefore, the government should encourage people to access quality education and promote employment for the poor to have sufficient income and escape poverty.

Keyword: Poverty, Poverty Incidence, Factor Affecting Poverty

วันที่รับบทความ : 14 กันยายน 2564

¹ สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ E-mail : supitcha.chot@pcru.ac.th

วันที่แก้ไขบทความ : 5 ธันวาคม 2564

วันที่ตอบรับบทความ : 7 ธันวาคม 2564

1. บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของงานวิจัย

การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยตั้งแต่อดีตที่ผ่านมา มักจะมุ่งเน้นไปที่การขยายตัวทางเศรษฐกิจ (Economic Growth) ของประเทศเป็นสำคัญ โดยจะมุ่งพิจารณาถึงการเพิ่มขึ้นของตัวเลขผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศหรือจีดีพี เนื่องจากการเพิ่มขึ้นของตัวเลขจีดีพี จะสะท้อนให้เห็นถึงการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ โดยในปี พ.ศ.2558 ประเทศไทยมีจีดีพีตามราคาตลาดคิดเป็นมูลค่าเท่ากับ 13,743,478 ล้านบาท เพิ่มขึ้นเป็น 16,368,711 ล้านบาท ในปี พ.ศ.2561 (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า เศรษฐกิจของประเทศไทยได้มีการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง แต่อย่างไรก็ตาม สำหรับการพัฒนาประเทศนั้น จำเป็นที่จะต้องพัฒนาเศรษฐกิจควบคู่ไปกับการพัฒนาในด้านอื่นๆ เช่น การพัฒนาสิ่งแวดล้อม สังคม วัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาคน โดยจะต้องทำให้คนในประเทศให้มีความกินดีอยู่ดี และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

แม้ว่าเศรษฐกิจของประเทศไทยจะมีอัตราการขยายตัวอย่างต่อเนื่องจากตัวเลขจีดีพีที่เพิ่มขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม ประชาชนในประเทศยังคงต้องเผชิญกับปัญหาความยากจน โดยในปี พ.ศ.2558 ประเทศไทยมีจำนวนคนยากจน เท่ากับ 4,847,195 คน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 7.21 ของประชากรทั้งประเทศ และได้เพิ่มขึ้นเป็น 6,683,000 คน ในปี พ.ศ.2561 หรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 9.85 (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561) อีกทั้ง ยังพบว่า ประชากรกว่า 13.8 ล้านคน หรือร้อยละ 20.87 เป็นผู้ที่มีรายได้น้อยหรือมีบัตรสวัสดิการของรัฐหรือบัตรคนจน (ประชาชาติธุรกิจออนไลน์, 2564) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า การขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศยังไม่อาจที่จะสามารถแก้ไขปัญหาคความยากจนที่เกิดขึ้นได้จากผลการศึกษาของธนพล สราญจิตร (2558) ที่ได้ทำการศึกษาปัญหาความยากจนในสังคมไทย ในช่วงปี พ.ศ.2531-2555 พบว่า ประเทศไทยยังไม่สามารถเอาชนะปัญหาความยากจนได้ เนื่องจากว่ายังคงมีปัญหาความยากจนกระจายตัวอยู่ทั่วประเทศ โดยเฉพาะในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือที่ประชาชนยังคงต้อง

เผชิญกับปัญหาความยากจน โดยมีสัดส่วนคนจนอยู่ค่อนข้างสูง สอดคล้องกับผลการศึกษาของ สมชัย จิตสุชน (2563) ที่ได้ทำการศึกษาความเหลื่อมล้ำในสังคมไทย พบว่า ครึ่งเรือนที่มีความยากจนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันมีโอกาที่จะต้องเผชิญกับปัญหาความยากจนเรื้อรังหรือติดอยู่ในกับดักรายของยากจน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงทำการศึกษาถึงภาวะความยากจนในประเทศไทย เพื่อให้ทราบถึงสถานการณ์หรือปัญหาความยากจนของสังคมไทยในปัจจุบัน และทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความยากจนในประเทศไทย ซึ่งนำมาสู่การเสนอแนะแนวทางในการลดหรือบรรเทาปัญหาความยากจนในสังคมไทย เพื่อให้ประชาชนมีความกินดีอยู่ดีและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น อันจะเป็นพื้นฐานที่สำคัญของการพัฒนาประเทศต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาสถานการณ์ความยากจนในประเทศไทย

1.2.2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความยากจนในประเทศไทย

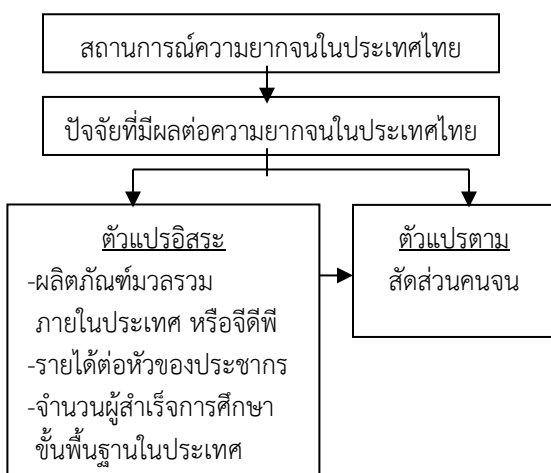
1.3 ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้จะเป็นการศึกษาถึงสถานการณ์ความยากจน และปัจจัยที่มีผลต่อความยากจนในประเทศไทย โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิ จากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนไทย (Socio-Economic Survey: SES) ในช่วงปี พ.ศ.2549-2562 ซึ่งตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาจะประกอบไปด้วย ตัวแปรสัดส่วนคนจน รายได้เฉลี่ยต่อหัวประชากร ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศหรือจีดีพี และจำนวนผู้สำเร็จการศึกษาขั้นพื้นฐานในประเทศ

1.4 กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ จะทำการศึกษาสถานการณ์ความยากจนในประเทศไทย และปัจจัยที่มีผลต่อความยากจนในประเทศไทย โดยการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความยากจนในครั้งนี้ จะใช้สัดส่วนคนจน (Headcount Ratio หรือ Poverty Incidence) เป็นตัวแปรตาม เนื่องจากเป็นตัวชี้วัดที่สำคัญที่ใช้ในการวัดระดับหรือขนาดของความยากจน ซึ่งเป็นวิธีการวัดตามแบบของ Foster-Greer-Thorbecke (FGT) (World Bank, 2009) ที่ได้รับความนิยมและเป็นที่ยอมรับทั่วโลก

ในส่วนตัวแปรที่คาดว่าจะมีผลต่อความยากจนนั้น จากงานศึกษาที่ผ่านมา พงงานของ อนันต์ ภาวสุทธิไพศิฐ (2560) ที่พบว่า การเพิ่มขึ้นของรายได้ จะส่งผลให้ครัวเรือนยากจนลดโอกาสในการตกสู่ความยากจนและยังพบบางของ วรชิต รุ่งพรหมประทาน และนิรมล อริยาภาภมม (2562) ที่พบว่า ระดับการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยสนับสนุนการปรับเปลี่ยนฐานะของครัวเรือนให้เป็นไปในทิศทางที่ทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานของ สนิรัช แก้วมี และ ประพินวดี ศิริสุภลักษณ์ (2550) ที่พบว่า การเพิ่มระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน จะมีผลทำให้ภาวะความยากจนลดลง อีกทั้ง ยังพบบางของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2557) ที่พบว่า ระดับการศึกษา เป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อความยากจนของครัวเรือน นอกจากนี้ ยังพบว่า วรณพงษ์ คุรงค์เวโรจน์ (2563) การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศอย่างต่อเนื่องจะเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ประเทศไทยประสบความสำเร็จในการลดความยากจน ดังนั้น ในการวิจัย ครั้งนี้ จะใช้สัดส่วนคนจน เป็นตัวแปรตาม และในส่วนของการตัวแปรอิสระหรือตัวแปรอธิบายจะใช้ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ หรือจีดีพี (เป็นตัวชี้วัดการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ) รายได้เฉลี่ยต่อหัวของประชากร (เป็นตัวชี้วัดระดับรายได้ของครัวเรือนในประเทศ) และจำนวนผู้สำเร็จการศึกษาขั้นพื้นฐานในประเทศ (คือ ผู้ที่เรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งเป็นตัวชี้วัดระดับการศึกษาของประชาชนในประเทศ) โดยสามารถแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ ได้ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

2. แนวคิดทฤษฎี

ความยากจน (Poverty) หมายถึง ความยากจนในเชิงเศรษฐกิจ ซึ่งพิจารณาจากระดับรายได้หรือฐานะทางเศรษฐกิจของบุคคลว่ามีรายได้ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพได้ตามมาตรฐานขั้นต่ำ หรือมีรายได้ต่ำกว่ามาตรฐานคุณภาพชีวิตขั้นต่ำที่ยอมรับได้ในแต่ละสังคม (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2546)

โดยการวัดความยากจนนั้น จะใช้เส้นความยากจน (Poverty Line) ที่สร้างขึ้นเป็นเกณฑ์ในการจำแนกคนจนและคนไม่จน ซึ่งคำนวณได้จากต้นทุนหรือมูลค่าความต้องการอาหารและสินค้าอุปโภคที่เป็นสิ่งจำเป็นพื้นฐานขั้นต่ำของบุคคล เพื่อให้สามารถดำรงชีพอยู่ได้ ดังนั้น คนจนจะหมายถึง บุคคลที่มีรายจ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคที่ต่ำกว่าเส้นความยากจนของประเทศโดยเส้นความยากจนของประเทศไทยนั้น จะได้มาจากการคำนวณของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ยกตัวอย่างเช่น ในปี พ.ศ.2562 เส้นความยากจนของประเทศไทย มีค่าเท่ากับ 2,763 บาท หมายความว่า หากบุคคลใดมีรายจ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคที่ต่ำกว่า 2,763 บาทต่อเดือน หรือ 92.1 บาทต่อวัน จะถือว่าบุคคลนั้นเป็นคนจน (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2562)

อย่างไรก็ตาม ในส่วนของการวัดระดับหรือขนาดของความยากจนนั้น วิธีที่ได้รับความนิยมและเป็นที่ยอมรับทั่วโลก คือ วิธีการวัดตามแบบของ Foster-Greer-Thorbecke (FGT) โดยมีดัชนีตัวชี้วัดความยากจนที่สำคัญคือ สัดส่วนคนจน (Headcount Ratio หรือ Poverty Incidence) ซึ่งหมายถึง สัดส่วนของประชากรหรือร้อยละของประชากรที่มีรายจ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคที่ต่ำกว่าเส้นความยากจน (World Bank, 2009) ซึ่งมักจะถูกกำหนดให้เป็นตัวแปรตามในงานศึกษาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีผลต่อความยากจน

ในส่วนตัวแปรที่มีผลต่อความยากจนนั้น จากงานศึกษาที่ผ่านมา พงงานของ อนันต์ ภาวสุทธิไพศิฐ (2560) ที่ได้ศึกษาการเปลี่ยนแปลงของความยากจนในชนบทไทยกรณีศึกษา Townsend Thai Data โดยใช้วิธีการถดถอยเชิงเส้นแบบมีตัวแปรที่ใช้อธิบายหลายตัว (Multiple Linear Regression) ในการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า การเพิ่มขึ้นของรายได้ จะส่งผลให้ครัวเรือนยากจนลดโอกาสในการตกสู่ความยากจน และยังพบบางของวรชิต รุ่งพรหมประทาน และนิรมล อริยาภาภมม (2562) ที่ได้ศึกษาการปรับเปลี่ยนฐานะในเขต

ชนบทไทยใน 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดฉะเชิงเทรา ลพบุรี บุรีรัมย์ และศรีสะเกษ ซึ่งใช้วิธีการถดถอยเชิงเส้นแบบมีตัวแปรที่ใช้อธิบายหลายตัวในการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ระดับการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยสนับสนุนการปรับเปลี่ยนฐานะของครัวเรือนให้เป็นไปในทิศทางที่ทำให้รายได้เพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานของ สนิรัช แก้วมี และประพิณวดี ศิริสุภลักษณ์ (2550) ที่ได้ศึกษาภาวะความยากจนของครัวเรือนเกษตร โดยใช้วิธีการถดถอยเชิงเส้นแบบมีตัวแปรที่ใช้อธิบายหลายตัวในการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า การเพิ่มระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน จะมีผลทำให้ภาวะความยากจนลดลงอีกทั้ง ยังพบงานของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2557) ที่ได้ศึกษาภาวะความยากจนของครัวเรือนเกษตร โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติก (Logistic Regression) พบว่า ผู้ที่อยู่ในกลุ่มคนยากจนส่วนใหญ่จะมีความรู้ที่ต่ำกว่า ผู้ที่อยู่ในกลุ่มคนที่ไม่ยากจน นอกจากนี้ ยังพบงานของวรรณพงษ์ ดุรงคเวโรจน์ (2563) ที่พบว่า การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศอย่างต่อเนื่องจะเป็นปัจจัยสำคัญ ที่ทำให้ประเทศไทยประสบความสำเร็จในการลดความยากจน

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 การวิจัยครั้งนี้ใช้กระบวนการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความยากจนในประเทศไทย ส่วนการศึกษาสถานการณ์ความยากจนในประเทศไทย จะวิเคราะห์ด้วยการศึกษาและสังเคราะห์จากเอกสาร และแหล่งข้อมูลต่างๆ

3.2 ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

1) การศึกษาสถานการณ์ความยากจนในประเทศไทย จะใช้ข้อมูลตัวเลขจำนวนคนจนและสัดส่วนคนจนที่ได้จากการวัดทางด้านรายจ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคของประชาชน ทั้งในระดับประเทศระดับภาค และระดับจังหวัด

2) การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความยากจนในประเทศไทย ใช้ข้อมูลตัวเลขสัดส่วนคนจนในประเทศไทย เป็นตัวแปรตาม และใช้ข้อมูลตัวเลขรายได้เฉลี่ยต่อหัวของประชากร ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศหรือจีดีพี และจำนวนผู้สำเร็จการศึกษาขั้นพื้นฐานในประเทศ เป็นตัวแปรอิสระ

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) เก็บรวบรวมข้อมูลจำนวนคนจนและสัดส่วนคนจน ซึ่งเป็นข้อมูลอนุกรมเวลารายปี (Time Series) ในช่วงปี พ.ศ.2541-2562 จากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ที่ประมวลผลโดยสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

2) เก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้เป็นตัวแปรตาม และตัวแปรอิสระ ซึ่งประกอบด้วย

-สัดส่วนคนจน ซึ่งเป็นข้อมูลอนุกรมเวลารายปี ตั้งแต่ปี พ.ศ.2549-2562 จากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ที่ประมวลผลโดยสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

-รายได้เฉลี่ยต่อหัวของประชากร ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศหรือจีดีพี และจำนวนผู้สำเร็จการศึกษาขั้นพื้นฐานในประเทศ ซึ่งเป็นข้อมูลอนุกรมเวลารายปี ตั้งแต่ปี พ.ศ.2549-2562 จากสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

1) การวิเคราะห์ข้อมูลสถานการณ์ความยากจนในประเทศไทย จะใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าร้อยละ

2) การวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยที่มีผลต่อความยากจน จะใช้วิธีการถดถอยเชิงเส้นแบบมีตัวแปรที่ใช้อธิบายหลายตัว (Multiple Linear Regression) ซึ่งสอดคล้องกับงานศึกษาของ วรชิต รุ่งพรหมประทาน และนิรมล อริยาภาภมร (2562); อนันต์ ภาวสุทธิพิศุทธิ์ (2560); สนิรัช แก้วมี และประพิณวดี ศิริสุภลักษณ์ (2550) ที่ใช้วิธีการถดถอยเชิงเส้นแบบมีตัวแปรที่ใช้อธิบายหลายตัวในการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยที่มีผลต่อความยากจน โดยแบบจำลองที่ใช้ จะเป็นรูปแบบ Linear-Log โดยการแปลงตัวแปรอิสระทั้งหมดให้อยู่ในรูปของ Logarithm โดยการใช้ Natural Logarithm เพื่อขจัดความแตกต่างระหว่างหน่วยของตัวแปรตามและตัวแปรอิสระ ซึ่งสามารถแสดงได้ ดังนี้

$$\text{Pov}_i = a_0 + a_1 \ln(\text{Inc}_i) + a_2 \ln(\text{Gdp}_i) + a_3 \ln(\text{Edu}_i) + \varepsilon_i$$

โดยที่ Pov คือ สัดส่วนคนจน (ร้อยละ)

Inc คือ รายได้เฉลี่ยต่อหัว
ของประชากร (บาท/ปี)

Gdp คือ ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ
(ล้านบาท/ปี)

Edu คือ จำนวนผู้สำเร็จการศึกษา
ชั้นพื้นฐานในประเทศ (คน/ปี)

ε คือ ค่าคลาดเคลื่อน

$a_0 - a_3$ คือ ค่าสัมประสิทธิ์พารามิเตอร์

i คือ ปี พ.ศ.2549, 2550, 2551, ..., 2562

4. สรุปผลการวิจัย

4.1 สถานการณ์และปัญหาความยากจนในประเทศไทย

เมื่อพิจารณาถึงจำนวนคนจนและสัดส่วนคนจนในประเทศไทย ในช่วงปี พ.ศ.2541-2562 ดังตารางที่ 1 พบว่า ที่ผ่านมามีจำนวนคนจนในประเทศไทยมีการเพิ่มขึ้นอยู่ 4 ครั้ง คือ ปี พ.ศ.2543, 2551, 2559 และ 2561 โดยเกิดขึ้นในช่วงของการเกิดวิกฤตการณ์ทาง เศรษฐกิจ 2 ครั้ง คือ ปี พ.ศ.2543 (วิกฤตการณ์ทางการเงินในเอเชียหรือวิกฤตต้มยำกุ้ง) และ ปี พ.ศ.2551 (วิกฤตสินเชื่อซับไพรม์หรือวิกฤตแฮมเบอร์เกอร์) และในส่วนของ ปี พ.ศ. 2559 นั้น เป็นช่วงที่เกิดปัญหาภัยแล้งหรือวิกฤตการขาดแคลนน้ำ รวมถึงปี พ.ศ.2561 ที่ได้เกิดจากการชะลอตัวของการส่งออก และการลดลงของจำนวนนักท่องเที่ยวจีน (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2561)

ตารางที่ 1 จำนวนคนจนและสัดส่วนคนจนของประเทศไทย จำแนกตามภาค ปี พ.ศ.2541-2562

ปี พ.ศ.	ภาคกลาง		ภาคเหนือ		ภาคอีสาน		ภาคใต้		ทั่วประเทศ	
	จำนวน คนจน	สัดส่วน คนจน	จำนวน คนจน	สัดส่วน คนจน	จำนวน คนจน	สัดส่วน คนจน	จำนวน คนจน	สัดส่วน คนจน	จำนวน คนจน	สัดส่วน คนจน
2541	3,675	27.40	4,296	38.78	11,196	55.28	3,165	40.73	22,668	38.63
2543	4,087	28.85	5,611	49.08	12,345	59.28	3,372	41.70	25,788	42.33
2545	3,458	23.42	4,652	41.03	8,943	44.16	2,381	29.20	19,859	32.44
2547	2,900	18.80	3,764	33.29	7,708	38.97	1,890	22.89	16,549	26.76
2549	2,082	12.85	2,962	26.11	6,853	35.32	1,668	19.84	13,780	21.94
2550	2,022	12.15	2,961	25.99	5,823	30.24	1,643	19.33	12,718	20.04
2551	2,195	12.83	3,329	26.11	5,966	31.19	1,443	16.77	13,116	20.43
2552	1,972	11.18	2,700	25.99	5,275	27.71	1,487	17.03	11,624	17.88
2553	1,958	10.77	2,603	29.05	4,790	25.26	1,263	14.24	10,801	16.37
2554	1,905	10.36	1,869	16.09	3,426	18.11	903	10.12	8,752	13.22
2555	1,292	6.94	2,017	17.40	3,735	19.79	1,197	13.32	8,402	12.64
2556	1,015	5.40	1,937	16.76	3,271	17.37	991	10.96	7,305	10.94
2557	941	4.95	1,520	13.19	3,201	17.04	1,255	13.79	7,057	10.53
2558	827	4.30	1,008	8.78	1,930	10.30	909	9.92	4,847	7.21
2559	1,010	5.20	1,124	9.83	2,420	12.96	1,137	12.35	5,810	8.61
2560	884	4.51	1,120	9.82	2,127	11.42	1,096	11.84	5,325	7.87
2561	1,375	6.94	1,389	12.23	2,468	13.30	1,327	14.26	6,683	9.85
2562	883	4.23	758	6.67	1,551	8.37	1,081	11.27	4,326	6.24

ที่มา: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2562.

หมายเหตุ: 1.จำนวนคนจนมีหน่วยเป็นพันคน / 2. สัดส่วนคนจนมีหน่วยเป็นร้อยละ

แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาแนวโน้มความยากจนในประเทศไทย ก็พบว่า จำนวนคนจนและสัดส่วนคนจนของประเทศไทยในช่วงปี พ.ศ. 2541-2559 มีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยในปี พ.ศ. 2541 มีจำนวนคนจนเท่ากับ 22,668,000 คน หรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 38.63 ลดลงเหลือ 12,718,000 คน หรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 20.04 ในปี พ.ศ. 2550 และลดลงเหลือ 5,810,000 ล้านคน หรือร้อยละ 8.61 ในปี พ.ศ. 2559 แต่ถ้าหากพิจารณาในช่วงปี พ.ศ. 2560-2562 จะพบว่า ในปี พ.ศ. 2560 มีจำนวนคนจนเท่ากับ 5,325,000 คน หรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 7.87 เพิ่มขึ้นเป็น 6,683,000 คน หรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 9.85 ในปี พ.ศ. 2561 แต่อย่างไรก็ตาม จำนวนคนจนก็ได้ลดลงเหลือ 4,326,000 คน หรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 6.24 ในปี พ.ศ. 2562 ซึ่งอาจจะเป็นผลมาจากมาตรการช่วยเหลือของภาครัฐ โดยเฉพาะโครงการ

ตารางที่ 2 จังหวัดที่มีสัดส่วนคนจนสูงที่สุดหรือมีความยากจนหนาแน่นสูงที่สุด ปี พ.ศ. 2550-2562

ปี พ.ศ.	ลำดับ 1	ลำดับ 2	ลำดับ 3	ลำดับ 4	ลำดับ 5
2550	แม่ฮ่องสอน (74.40)	นราธิวาส (53.40)	ศรีสะเกษ (48.93)	สระแก้ว (48.22)	บุรีรัมย์ (47.29)
2551	แม่ฮ่องสอน (70.39)	กาฬสินธุ์ (57.00)	ศรีสะเกษ (54.87)	ปัตตานี (51.07)	สระแก้ว (46.25)
2552	แม่ฮ่องสอน (74.39)	ศรีสะเกษ (58.73)	นราธิวาส (54.94)	กาฬสินธุ์ (51.18)	ปัตตานี (49.65)
2553	แม่ฮ่องสอน (70.39)	ศรีสะเกษ (55.79)	ปัตตานี (54.26)	กาฬสินธุ์ (51.64)	นครพนม (46.41)
2554	แม่ฮ่องสอน (58.85)	ตาก (43.50)	ศรีสะเกษ (35.89)	บุรีรัมย์ (33.67)	ปัตตานี (33.39)
2555	แม่ฮ่องสอน (63.17)	ปัตตานี (46.80)	นราธิวาส (42.73)	กาฬสินธุ์ (39.80)	ศรีสะเกษ (36.07)
2556	แม่ฮ่องสอน (65.16)	ปัตตานี (37.44)	นราธิวาส (35.31)	ตาก (34.00)	นครพนม (31.13)
2557	แม่ฮ่องสอน (46.08)	นราธิวาส (45.13)	กาฬสินธุ์ (42.67)	ปัตตานี (39.15)	บุรีรัมย์ (39.13)
2558	ปัตตานี (34.91)	แม่ฮ่องสอน (32.19)	ตาก (24.48)	บุรีรัมย์ (23.34)	ยะลา (21.04)
2559	แม่ฮ่องสอน (39.21)	นราธิวาส (37.30)	ปัตตานี (35.98)	กาฬสินธุ์ (31.99)	นครพนม (30.24)
2560	ปัตตานี (34.20)	นราธิวาส (34.17)	แม่ฮ่องสอน (33.33)	กาฬสินธุ์ (32.96)	นครพนม (27.78)
2561	แม่ฮ่องสอน (49.13)	ปัตตานี (39.27)	กาฬสินธุ์ (31.26)	นราธิวาส (30.10)	ตาก (28.97)
2562	ปัตตานี (29.72)	นราธิวาส (25.53)	แม่ฮ่องสอน (25.26)	ตาก (21.13)	กาฬสินธุ์ (20.21)

ที่มา: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2562.

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บ คือ ค่าร้อยละ

จากตารางที่ 2 จะเห็นได้ว่า ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2550-2562 จังหวัดแม่ฮ่องสอนเป็นจังหวัดที่มีสัดส่วนคนจนสูงสุดเป็นอันดับ 1 ของประเทศเกือบทุกปี ยกเว้นในปี พ.ศ. 2558 2560 และ 2562 ที่เป็นจังหวัดปัตตานีที่มีสัดส่วนคนจนสูงที่สุดและหากพิจารณาปี พ.ศ. 2562 จะเห็นได้ว่า จังหวัดที่มีความยากจนสูงที่สุด โดยมีสัดส่วนคนจนสูงสุด หรือมีความยากจนหนาแน่นสูงที่สุด 5 อันดับแรกของประเทศ ได้แก่ ปัตตานี นราธิวาส แม่ฮ่องสอน ตาก และกาฬสินธุ์ อีกทั้ง ยังพบว่า ทั้ง 5 จังหวัดดังกล่าว มีสัดส่วนคนจนสูงเกิน

บัตรสวัสดิการแห่งรัฐที่มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือกลุ่มผู้มีรายได้น้อยโดยตรง จึงอาจทำให้จำนวนคนจนลดลง

นอกจากนี้ หากพิจารณาถึงสถานการณ์ความยากจนในระดับภาค พบว่า ในช่วงปี พ.ศ. 2541-2559 ภาคอีสานมีความยากจนสูงสุดในทุกปี โดยในปีพ.ศ. 2541 ภาคอีสานมีสัดส่วนคนจนร้อยละ 55.28 แต่ก็ลดลงเหลือร้อยละ 12.96 ในปี พ.ศ. 2559 แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อเข้าสู่ช่วงปี พ.ศ. 2560-2562 พบว่า เป็นภาคใต้ที่มีความยากจนสูงสุดในทุกปี โดยในปีพ.ศ. 2560 ภาคใต้มีสัดส่วนคนจนร้อยละ 11.84 แต่ก็ลดลงเหลือร้อยละ 11.2 ในปีพ.ศ. 2562 ในขณะเดียวกัน ภาคกลางเป็นภาคที่มีความยากต่ำสุดในทุกปี โดยในปี พ.ศ. 2541 ภาคกลางมีสัดส่วนคนจนร้อยละ 27.40 แต่ก็ลดลงเหลือร้อยละ 12.83 ในปีพ.ศ. 2551 และลดลงเหลือร้อยละ 4.23 ในปี พ.ศ. 2562

กว่าร้อยละ 20 ของประชากรทั้งหมดในจังหวัด ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า ทั้ง 5 จังหวัดดังกล่าว มีปัญหาความยากจนที่รุนแรง

นอกจากนี้ ทั้ง 5 จังหวัด ได้แก่ ปัตตานี นราธิวาส แม่ฮ่องสอน กาฬสินธุ์ และตากยังติดอันดับ 1 ใน 5 ของจังหวัดที่มีสัดส่วนคนจนสูงที่สุดต่อเนื่องกันมาหลายปี เมื่อพิจารณาในช่วงปี พ.ศ. 2550-2562 จะพบว่า จังหวัดแม่ฮ่องสอนติดอันดับ 1 ใน 5 ของจังหวัดที่มีสัดส่วนคนจนสูงที่สุดในทุกปี กล่าวคือ ติดอันดับมากที่สุดถึง 13 ปี

รองลงมาได้แก่ จังหวัดปัตตานี 12 ปี จังหวัดนราธิวาสและกาฬสินธุ์จังหวัดละ 9 ปี และจังหวัดตาก 5 ปี ตามลำดับ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า ทั้ง 5 จังหวัดนี้ ประสบกับปัญหาความยากจนเรื้อรัง หรือติดอยู่กับกับดักของความยากจน ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของภาครัฐที่จะต้องมีนโยบายที่ให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างตรงจุดและทั่วถึง

4.2 ปัจจัยที่มีผลต่อความยากจนในประเทศไทย

จากการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความยากจนในประเทศไทย ได้ทำการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ ที่คาดว่าจะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของสัดส่วนคนจนในประเทศไทย โดยได้ทำการทดสอบปัญหาภาวะร่วมเส้นตรงหลายตัวแปร หรือปัญหา Multicollinearity ซึ่งพบว่า ตัวแปรอิสระ 2 ตัว ได้แก่ ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (Gdp) และรายได้เฉลี่ยต่อหัวของประชากร (Inc) มีความสัมพันธ์กันเองในระดับสูง (ค่าสหสัมพันธ์เกิน 0.8) ซึ่งจะมีผลทำให้ตัวประมาณค่าสัมประสิทธิ์พารามิเตอร์ที่ได้จากวิธีวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้นไม่มีความแม่นยำหรือมีเสถียรภาพลดลง (Gujarati, 2003) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงทำการตัดตัว Gdp ออกจากแบบจำลองให้เหลือเพียงตัวแปร Inc เนื่องจากตัวแปร Inc หรือรายได้เฉลี่ยต่อหัวของประชากรได้มาจากการคำนวณโดยนำเอาตัวเลขจีดีพี มาหารด้วยจำนวนประชากร จึงอาจทำให้แปรทั้ง 2 ตัว มีความสัมพันธ์กันเองในระดับสูง อีกทั้ง ได้ทำการทดสอบปัญหา Heteroskedasticity และปัญหา Autocorrelation พบว่า ไม่มีปัญหาดังกล่าว ซึ่งผลการประมาณค่า สามารถแสดงได้ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยปัจจัยที่มีผลต่อความยากจนของประเทศไทย

ตัวแปร	ความหมาย	ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย	ค่าสถิติ t
a_0	ค่าคงที่	378.59	8.81
$\ln(\text{Inc})$	รายได้เฉลี่ยต่อหัวของประชากร(บาท/ปี)	-23.41	-10.14**
$\ln(\text{Edu})$	จำนวนผู้สำเร็จการศึกษาขั้นพื้นฐานในประเทศ (คน)	-6.13	-1.75*
R-Square = 0.9316 Adjust R-Squared = 0.9192 F-Statistic = 74.91** Number of observations = 14			

หมายเหตุ: เครื่องหมาย * และ ** คือ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.10 และ 0.01 ตามลำดับ

จากผลการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย พบว่าค่า R-Squared เท่ากับ 0.9316 หมายความว่า ตัวแปรอิสระ (รายได้เฉลี่ยต่อหัวของประชากร และจำนวนผู้สำเร็จการศึกษาขั้นพื้นฐานในประเทศ) มีอิทธิพลในการกำหนดหรือสามารถอธิบายตัวแปรตาม (สัดส่วนคนจน) ได้ร้อยละ 93.16 ที่เหลืออีกร้อยละ 6.84 เป็นผลมาจากตัวแปรอื่นๆ ที่ไม่ได้กำหนดไว้ในแบบจำลอง

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยปัจจัยที่มีผลต่อความยากจนของประเทศไทย พบว่า รายได้เฉลี่ยต่อหัวของประชากร มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยเท่ากับ -23.41 หมายความว่า หากรายได้เฉลี่ยต่อหัวของประชากรเปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 1 จะส่งผลทำให้สัดส่วนคนจนในประเทศไทยเปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 0.2341 ในทิศทางตรงกันข้าม กล่าวคือ หากรายได้เฉลี่ยต่อหัวของประชากรเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะส่งผลทำให้สัดส่วนคนจนลดลง ร้อยละ 0.2341 ในทางกลับกัน หากรายได้เฉลี่ยต่อหัวของประชากรลดลง ร้อยละ 1 จะส่งผลทำให้สัดส่วนคนจนเพิ่มขึ้น ร้อยละ 0.2341 ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า หากรายได้เฉลี่ยต่อหัวของคนไทยเพิ่มขึ้น จะมีผลทำให้สัดส่วนคนจนในประเทศลดลง เนื่องจากการเพิ่มขึ้นของรายได้ต่อหัวของประชากรจะเป็นตัวสะท้อนว่ารายได้ของประชาชนภายในประเทศสูงขึ้น โดยเฉพาะการเพิ่มขึ้นของรายได้ของกลุ่มผู้มีรายได้น้อย ซึ่งจะทำให้รายได้ของกลุ่มคนเหล่านั้นสูงขึ้นและสูงกว่าเส้นความยากจนของประเทศ จึงอาจส่งผลทำให้สัดส่วนคนจนในประเทศลดลง

จำนวนผู้สำเร็จการศึกษาขั้นพื้นฐานในประเทศ มีความสัมพันธ์กับสัดส่วนคนจนในทิศทางตรงกันข้าม โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยเท่ากับ -6.13 หมายความว่า หากจำนวนผู้สำเร็จการศึกษาขั้นพื้นฐานในประเทศเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 ก็จะส่งผลให้สัดส่วนคนจนในประเทศลดลงร้อยละ 0.0613 ในทางกลับกัน หากจำนวนผู้สำเร็จการศึกษาขั้นพื้นฐานในประเทศลดลงร้อยละ 1 ก็จะส่งผลให้สัดส่วนคนจนในประเทศเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.0613 สะท้อนให้เห็นว่า การศึกษาของประชากรในประเทศมีผลทำให้สัดส่วนคนจนในประเทศลดลง

5. อภิปรายผล

จากผลการศึกษาสถานการณ์ความยากจนในประเทศไทย พบว่า จำนวนคนจนและสัดส่วนคนจนในประเทศไทย ในช่วงปี พ.ศ.2541-2562 มีแนวโน้มลดลง โดยเฉพาะในปี พ.ศ.2562 ที่ประเทศไทยมีจำนวนคนจนลดลงเหลือ 4,326,000 คน หรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 6.24 ของประชากรทั้งประเทศ ทั้งนี้ อาจจะเป็นผลมาจากมาตรการช่วยเหลือของภาครัฐในช่วงปี พ.ศ.2561-2562 โดยเฉพาะโครงการบัตรสวัสดิการแห่งรัฐที่มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือกลุ่มผู้มีรายได้น้อยโดยตรง จึงทำให้รายได้ของผู้มีรายได้น้อยเพิ่มขึ้นจนสูงกว่าเส้นความยากจนของประเทศ สอดคล้องกับผลการศึกษาของสรเสรีวุธ วงศ์ขุ่ม (2554) ที่ได้ทำการศึกษารวบรวมและพัฒนาประเทศในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 ถึงฉบับที่ 10 พบว่า การพัฒนาเศรษฐกิจในช่วงที่ผ่านมาได้ทำให้จีดีพีเพิ่มขึ้น รายได้ต่อหัวของประชากรเพิ่มขึ้น การออมภายในประเทศเพิ่มขึ้น และประชากรที่อยู่ใต้เส้นความยากจนมีจำนวนลดลง และยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ศุภเจตน์ จันทรสาส์น (2555) ที่ได้ทำการศึกษาสถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำทางรายได้ในประเทศไทย พบว่า ประเทศไทยประสบความสำเร็จในการลดความยากจนในระดับประเทศ โดยทำให้สัดส่วนคนจนของประเทศลดลงอย่างต่อเนื่อง แต่อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าสถานการณ์ความยากจนในประเทศมีแนวโน้มที่ลดลงแต่กลับพบว่า ยังมีประชากรบางกลุ่มที่ต้องเผชิญกับปัญหาความยากจนเรื้อรัง หรือกำลังติดอยู่ในกับดักของความยากจน โดยเฉพาะคนจนที่อาศัยอยู่ในเขตจังหวัดแม่ฮ่องสอน ปัตตานี นราธิวาส กาฬสินธุ์ และตากซึ่งเป็นจังหวัดที่มีสัดส่วนคนจนสูงที่สุดต่อเนื่องกันมาหลายปี และมีปัญหาความยากจนที่รุนแรง

ในส่วนของผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความยากจนของประเทศไทย พบว่า หากรายได้เฉลี่ยต่อหัวของประชากรเพิ่มขึ้น ก็จะส่งผลทำให้สัดส่วนคนจนในประเทศลดลง เนื่องจากการที่รายได้ต่อหัวของประชากรเพิ่มขึ้น จะเป็นตัวสะท้อนว่ารายได้ของคนภายในประเทศสูงขึ้น โดยเฉพาะการเพิ่มขึ้นของรายได้ของกลุ่มผู้มีรายได้น้อย ซึ่งจะทำให้รายได้ของกลุ่มคนเหล่านั้นสูงขึ้นและสูงกว่าเส้นความยากจนของประเทศ จึงส่งผลทำให้สัดส่วนคนจนในประเทศลดลง สอดคล้องกับผลการศึกษาของ อนันต์ ภาวสุทธิไพบูลย์ (2560) ที่พบว่า การเพิ่มขึ้นของรายได้จะทำให้

ครัวเรือนยากจนลดโอกาสในการต่อสู้ความยากจน สะท้อนให้เห็นว่า รายได้เป็นตัวแปรสำคัญที่จะทำให้ประชาชนภายในประเทศหลุดพ้นจากความยากจน นอกจากนี้ ยังพบว่า ระดับการศึกษาที่มีผลต่อความยากจน โดยหากประเทศมีจำนวนผู้สำเร็จการศึกษาขั้นพื้นฐานเพิ่มขึ้น ก็จะทำให้สัดส่วนคนจนลดลง สอดคล้องกับผลการศึกษาของสนธิ์ แก้วมี และประพัฒน์ ศิริสุภลักษณ์ (2550) ที่พบว่า ระดับการศึกษาจะส่งผลต่อความสามารถในการหารายได้ของครัวเรือน และจะทำให้ภาวะความยากจนลดลงในที่สุด สะท้อนให้เห็นว่า ระดับการศึกษาที่มีผลทำให้ประชาชนในประเทศหลุดพ้นจากความยากจน

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1) ภาครัฐควรส่งเสริมให้ประชาชนเข้าถึงการศึกษา โดยเฉพาะการศึกษาที่มีคุณภาพที่จะให้ความรู้และทักษะวิชาชีพ เพื่อให้สามารถนำไปประกอบอาชีพได้

2) ภาครัฐควรส่งเสริมการประกอบอาชีพให้แก่ประชาชนที่ยากจน โดยเฉพาะกลุ่มคนจนในพื้นที่จังหวัดที่มีปัญหาความยากจนเรื้อรัง หรือมีปัญหาความยากจนที่รุนแรง เพื่อให้มีรายได้ที่เพียงพอ และหลุดพ้นจากความยากจน

6.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

ในการศึกษาครั้งต่อไปทำการศึกษาในเรื่องของความยากจนและการกระจายรายได้ หรือความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงสิทธิประโยชน์ต่างๆ ของคนจน

7. เอกสารอ้างอิง

ธนพล สราญจิตร์. (2558). ปัญหาความยากจน

ในสังคมไทย. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 5(2), 12-21.

ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2561). รายงานภาวะ

เศรษฐกิจไทย ปี 2561. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.

ประชาชาติธุรกิจออนไลน์. (2564). คลังเปิดคัด

“บัตรคนจน” รอบใหม่ 13.8 ล้านรายเดิม

ต้องลงทะเบียน. ค้นเมื่อ 18 มีนาคม 2564,

จาก <https://www.prachachat.net/finance/news-617100>

- วรชิต รุ่งพรหมประทาน และนิรมล อริยาภาภมม
(2562). การปรับเปลี่ยนฐานะในเขตชนบทไทย
กรณีศึกษาใน 4 จังหวัด. **วารสารเศรษฐศาสตร์
และนโยบายสาธารณะ**, 10(19), 18-35.
- วรรณพงษ์ ดุรงคเวโรจน์. (2563). ในวันที่ไม่มี
การเติบโตทางเศรษฐกิจ จะพัฒนาคุณภาพ
ชีวิตและแก้ไขความยากจนได้อย่างไร.
ค้นเมื่อ 24 เมษายน 2564, จาก
[https://thematter.co/thinkers/reduce-
poverty-in-days-of-absence-of-
economic-growth/124271](https://thematter.co/thinkers/reduce-poverty-in-days-of-absence-of-economic-growth/124271)
- ศุภเจตน์ จันทร์สาสน์. (2555). สถานการณ์ความยากจน
และความเหลื่อมล้ำทางรายได้ในประเทศไทย.
วารสารนักบริหาร, 32(1), 3-10.
- สถาบันวิจัยเพื่อการวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.
(2546). สถานการณ์ความยากจนในประเทศ
ไทย. ค้นเมื่อ 31 มีนาคม 2564, จาก
<http://www.tdri.or.th/poverty/report1.htm>
- อนันต์ ภาวสุทธิพิศุฐ. (2560). การเปลี่ยนแปลงของ
ความยากจนในชนบทไทย กรณีศึกษา
Townsend Thai Data (รายงานการวิจัย).
กรุงเทพฯ: การสำนักงานกองทุนสนับสนุน
การวิจัย
- สนิรัช แก้วมี และปณิณวดี ศิริสุภลักษณ์. (2550).
ภาวะความยากจนของครัวเรือนเกษตร.
วารสารเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น,
14(1), 17-29.
- สมชัย จิตสุชน. (2563). ความเหลื่อมล้ำในสังคมไทย:
เปลี่ยนวิกฤตโควิด-19 ให้เป็นโอกาส. **วารสาร
รายงานที่ตีอาร์ไอ**, 33(10), 1-16.
- สรเสรีญ วงศ์ชะอุ่ม. (2554). การวางแผนพัฒนา
ประเทศ. กรุงเทพฯ: ศูนย์การพิมพ์เพชรรุ่ง.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2557). ภาวะความ
ยากจนของครัวเรือนเกษตร. ค้นเมื่อ
14 มีนาคม 2564, จาก [www.oae.go.th/
view/1/ภาวะความยากจนของครัวเรือน
เกษตร/TH-TH](http://www.oae.go.th/view/1/ภาวะความยากจนของครัวเรือนเกษตร/TH-TH)
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
(2561). บัญชีประชาชาติ. ค้นเมื่อ 25
มีนาคม 2564, จาก
[https://www.nesdc.go.th/
main.php? filename=nipage](https://www.nesdc.go.th/main.php?filename=nipage)
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
(2562). การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคม
ของครัวเรือนของสำนักงานสถิติแห่งชาติที่
ประมวลผลโดยสำนักงานสภาพัฒนาการ
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. ค้นเมื่อ
18 เมษายน 2564, จาก [https://www.
nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid
=3518&fi](https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=3518&fi)
- World Bank. (2009). World Development Report
2008: Agriculture for Development,
Washington D.C.: Author.
- Gujarati, Damodar. (2003). **Basic
Econometrics**. (4th Edition).
Singapore: Mc Graw-Hill Book.

